

Effect of Emotional and Cognitive Trust on Individual Learning: Mediating Role of Social Networks and Knowledge-Sharing

Maryam Rajabi¹, Amir Mohammad Fakoor Saghih², Alireza khorakian³

Abstract

Background & Purpose: Developed on the basis of trust, social networks can facilitate knowledge sharing to help individual learning. This study aimed to analyze the effect of emotional and cognitive trust on the use of social networks and knowledge sharing in learning.

Methodology: This is an applied survey, in which the statistical population includes the high school teachers of Mashhad who are the users of social networks, and the statistical sample consisted of 375 teachers. The structural equation modeling (SEM) method was used for data analysis in AMOS and SPSS.

Findings: Emotional and cognitive trust had positive effects on the use of social networks. It was also confirmed that the use of social networks had a positive effect on knowledge sharing; likewise, knowledge sharing affected individual learning positively.

Conclusion: Increasing interpersonal trust can provide proper foundations for promoting the use of social networks to share knowledge among teachers, a process which will improve the quality of education system at schools.

Keywords: *Emotional Trust, Cognitive Trust, Social Networks, Knowledge Sharing, Education*

Citation: Rajabi, Maryam; Fakoor Saghih, Amir Mohammad (2020), Effect of Emotional and Cognitive Trust on Individual Learning: Mediating Role of Social Networks and Knowledge-Sharing, *Journal of Human Resource Studies*, 9(4), 53-76.

1. MSc of Information Technology Management, Faculty of Administrative Sciences and Economics , Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran

2. Assistant Professor, Department of Management, Faculty of Administrative Sciences and Economics, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran

3. Associate Professor, Department of Management, Faculty of Administrative Sciences and Economics, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran

Article Type: Research-based

DOI: 10.22034/JHRS.2020.103931

Received: 11/05/2019

Accepted: 26/02/2020

Corresponding Author: Amir Mohammad Fakoor Saghih

E-mail: amf@um.ac.ir

دانشکده مدیریت

فصلنامه مطالعات منابع انسانی

شاپای انتشار: ۹۱/۳۹۱۷۶

دوره ۹، شماره ۴

زمستان ۹۸

صص ۵۳-۷۶

تأثیر اعتماد عاطفی و شناختی بر یادگیری فردی: مطالعه نقش

میانجی شبکه‌های اجتماعی و تسهیم دانش

مریم رجبی^۱، امیرمحمد فکور ثقیه^۲، علیرضا خوراکیان^۳

چکیده

زمینه و هدف: شبکه‌های اجتماعی بر پایه اعتماد گسترش یافته‌اند و می‌توانند با آسان‌سازی به اشتراک‌گذاری دانش به یادگیری فردی یاری رسانند. این پژوهش با هدف بررسی تأثیر اعتماد عاطفی و شناختی بر استفاده از شبکه‌های اجتماعی و تسهیم دانش بر یادگیری انجام شده است.

روش‌شناسی: این پژوهش از نگاه هدف، کاربردی و بر اساس ماهیت جمع‌آوری داده‌ها پیمایشی است. جامعه آماری آن را معلمان مدارس متوسطه آموزش و پرورش مشهد که در شبکه‌های اجتماعی عضو هستند تشکیل می‌دهند که از میان آن‌ها ۳۷۵ نفر به عنوان نمونه انتخاب شده‌اند. برای تحلیل داده‌ها نیز از معادلات ساختاری نرم‌افزار آموس و اس پی اس اس استفاده شده است.

یافته‌ها: اعتماد عاطفی و شناختی بر استفاده از شبکه‌های اجتماعی تأثیر مثبت داشته‌اند. اثر مثبت کاربرد شبکه‌های اجتماعی بر تسهیم دانش و همچنین تأثیر مثبت تسهیم دانش بر یادگیری فردی تأیید شده است. **نتیجه‌گیری:** با افزایش اعتماد میان فردی می‌توان بستری مناسب برای ترویج استفاده از شبکه‌های اجتماعی، برای به اشتراک‌گذاری دانش در میان معلمان فراهم ساخت که نتیجه آن ارتقای کیفی نظام آموزشی در مدارس خواهد بود.

کلیدواژه‌ها: اعتماد عاطفی، اعتماد شناختی، شبکه‌های اجتماعی، تسهیم دانش، آموزش و پرورش

استناد: رجبی، مریم؛ فکور ثقیه، امیرمحمد؛ خوراکیان، علیرضا (۱۳۹۸). تأثیر اعتماد عاطفی و شناختی بر یادگیری فردی: مطالعه نقش میانجی شبکه‌های اجتماعی و تسهیم دانش. فصلنامه مطالعات منابع انسانی، ۹ (۴)، ۵۳-۷۶.

۱. کارشناس ارشد مدیریت فناوری اطلاعات، دانشکده علوم اداری و اقتصادی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

۲. استادیار، گروه مدیریت دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

۳. دانشیار، گروه مدیریت دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

نوع مقاله: پژوهشی

DOI: 10.22034/JHRS.2020.103931

تاریخ دریافت مقاله: ۹۸/۰۲/۲۱

تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۹۸/۱۲/۰۷

نویسنده مسئول مقاله: امیر محمد فکور ثقیه

E-mail: amf@um.ac.ir

مقدمه

با پیدایش شبکه‌های اجتماعی کاربردهای نوینی از به اشتراک‌گذاری اطلاعات و تسهیم دانش به وجود آمده است. افراد با به‌کارگیری این شبکه‌ها می‌توانند در هر زمان و مکان به سادگی و به سرعت به اطلاعات و دانش موردنظرشان بدون ترس از پیچیدگی‌ها و سلسله‌مراتب سازمانی دست پیدا کنند (دودیزرت و ایمد^۱، ۲۰۱۲). اعتماد به‌عنوان مفهومی شناختی و عاطفی ناملموس است و از نقشی تسهیل‌گر در تسهیم دانش برخوردار است (خائف الهی و همکاران، ۱۳۸۶). شبکه‌های اجتماعی بسیار منعطف هستند و از راه امکاناتی گسترده می‌توانند نیازمندی‌های مرتبط با یادگیری را فراهم سازند. مرور اجمالی پژوهش‌های صورت گرفته نشان می‌دهد استفاده از این شبکه‌ها در یادگیری، علاوه بر فرصت‌های بسیاری که ایجاد می‌کند مشارکت، تسهیل تعاملات اجتماعی، بالا بردن سرعت تولید و نشر دانش را نیز به همراه دارد (پاپهن زده و راسخ، ۱۳۹۴). یادگیری در سه سطح فردی، گروهی و سازمانی انجام می‌شود. در سطح فردی، وجود کارکنان با قابلیت‌های فردی ضروری است (زارعی، ۲۰۰۱). در آموزش و پرورش هم این فرایند یادگیری فردی به بهبود دانش افراد ارتقای عملکرد کمک می‌کند (معینیان و ملازاده، ۱۳۸۷).

بررسی‌های انجام‌شده نشان می‌دهد اثرات منفی شبکه‌های اجتماعی مورد توجه قرار گرفته‌اند و کمتر به جنبه‌های مثبت آن پرداخته شده است. تأثیرات و چالش‌های ناشی از تغییرات سریع دانش در عصر کنونی، مدارس را هم تحت تأثیر خود قرار داده است. یکی از کاربردهای مهم فضای مجازی در آموزش و پرورش هم تنوع دادن به فضای یاددهی، یادگیری و اطلاع‌رسانی است. جوامع مجازی در بسیاری از موارد به‌عنوان مهم‌ترین رکن برای تسهیل اشتراک دانش و یادگیری فردی شناخته شده است (ژانک^۲ و همکاران، ۲۰۱۰)؛ بنابراین مدارس به‌عنوان مراکز یاددهی، نیازمند بستری برای ارتباط معلمان و تسهیم دانش به‌منظور هماهنگی و همسویی با تغییر و تحولات جامعه هستند. اما مسئله‌ای که اشتراک‌گذاری دانش میان معلمان با استفاده از شبکه‌های اجتماعی را همواره تحت تأثیر قرار می‌دهد، شکل‌گیری حس اعتمادی است که باید در میان اعضای این شبکه‌ها وجود داشته باشد. از آنجا که فرهنگ

1. Duzert & Imed
2. Zhang et al.

سازمان‌ها از فرهنگ محیط بیرونی آن‌ها یعنی جوامع تأثیر می‌پذیرد و امروزه شاهد کاهش اعتماد در میان افراد جامعه هستیم، انتظار می‌رود در فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی نیز چنین حسی شکل گرفته باشد. به طوری که اعضای شبکه‌های اجتماعی (در این تحقیق معلمان مدارس) با احتیاط به برقراری ارتباط، به اشتراک‌گذاری تجربیات فردی و دانش خود با سایر اعضا اقدام می‌کنند. از دیگر سوی، به نظر می‌رسد آموزش و پرورش و مدیران مدارس نیز با ایجاد بستر و شرایط مناسب، نقش به‌سزایی در ایجاد فضایی همراه با اطمینان و اعتماد متقابل در میان اعضای شبکه‌های اجتماعی دارند. در صورت توجه به این ملاحظات می‌توان شاهد افزایش یادگیری فردی در بین معلمان آموزش و پرورش بود.

بر این اساس هدف اصلی این پژوهش، توجه به نقش اعتماد به‌عنوان یکی از ویژگی‌های بارز فردی در رفتارهای اشتراک دانش کارکنان، در استفاده از شبکه‌های اجتماعی و تأثیر آن بر تسهیم دانش و یادگیری فردی معلمان است که در مدارس آموزش و پرورش شهر مشهد مورد بررسی قرار می‌گیرد. در ادامه پس از مرور مبانی نظری و پیشینه پژوهش، روش تحقیق و یافته‌های پژوهش، به بحث و نتیجه‌گیری در این خصوص پرداخته می‌شود.

پیشینه پژوهش

پیشینه نظری

شبکه‌های اجتماعی

یکی از پرکاربردترین انواع رسانه‌های اجتماعی را شبکه‌های اجتماعی تشکیل می‌دهند. شبکه‌های اجتماعی به آن دسته از شبکه‌های اینترنتی اطلاق می‌شود که در آن امکانات تعامل، اظهارنظر در پروفایل‌ها، ایجاد گروه‌های جدید، پیوستن به سایر گروه‌ها و پرداختن به بحث و گفتگو، به طور هم‌زمان میسر است. (کاپلان و هنلین،^۱ ۲۰۱۰). از دیدگاه جامعه‌شناسی، شبکه‌های اجتماعی به عنوان زیربناهایی تعریف می‌شوند که افراد را قادر می‌سازند تا با یکدیگر ارتباط داشته باشند (اراگچا،^۲ ۲۰۱۴). کارکردهای اشتراک دانش شبکه‌های مجازی با توجه به سرعت انتقال اطلاعات و عدم وجود محدودیت‌های زمانی و مکانی برای آموزش، یادگیری و به اشتراک‌گذاری مباحث علمی و تخصصی بسیار مورد توجه قرار گرفته است.

1. Kaplan & Heinlein
2. Erragcha

اعتماد

به طور کلی روانشناسان، اعتماد و فرایند اعتماد را به عنوان یکی از پایه‌های اساسی توسعه فردی توصیف کرده‌اند. اعتماد، اطمینان پایدار مبتنی بر صداقت، توانایی یا شخصیت یک فرد است. اعتماد به عنوان تمایل یک فرد برای قرار دادن خود در موقعیتی از آسیب‌پذیری بالقوه برای شخص دیگری، تعریف شده است (ادلن باس و کلیجن^۱، ۲۰۰۷). از دیدگاه مک آلیستر^۲ (۱۹۹۵)، اعتماد به دو دسته طبقه‌بندی می‌شود: اعتماد عاطفی^۳ (اعتماد احساسی) و اعتماد شناختی^۴ (اعتماد منطقی). به باور دویچ^۵ (۱۹۶۰)، اعتماد عاطفی، رابطه‌ای شبیه عشق و دوستی است که در آن سرمایه عاطفی صورت می‌گیرد. ابراز علاقه واقعی و نگران رفاه دیگری بودن، اعتقاد به مقدس بودن چنین روابطی و همچنین اعتقاد به اینکه این احساسات دو طرفه است از عناصر اعتماد عاطفی به شمار می‌روند (رمپل و همکاران، ۱۹۸۹). در این تحقیق، اعتماد عاطفی با منشأ احساسی، در روابط دو طرفه شکل می‌گیرد و شامل روابط محبت‌آمیز میان افراد می‌شود. اعتماد شناختی، اساس منطقی و عقلی دارد و به این معنی است که افراد نسبت به یکدیگر، در چه زمینه‌ای و تحت چه شرایطی اعتماد می‌کنند (لوئیس و ویگرت^۶، ۱۹۸۵). این نوع اعتماد بر پایه مدارکی مستند، مبتنی بر قابلیت اعتماد دیگری نظیر توانایی، مسئولیت‌پذیری و شایستگی بنا شده است (مک آلیستر، ۱۹۹۵).

تسهیم دانش

تسهیم دانش عبارت است از اشتراک اطلاعات مناسب، فکرها، پیشنهادها و تخصص‌ها با دیگران در یک سازمان (حسن پور رودبارکی و محمد داوی، ۱۳۹۵). مک دیرموت^۷ (۱۹۹۹) بیان می‌کند که به اشتراک گذاشتن دانش توسط یک نفر یعنی اینکه او، فرد دیگری را با توجه به افکار و ایده‌های خود راهنمایی کند، با این هدف که به او کمک کند موقعیت خود را بهتر ببیند. دانش تنها دارایی شناخته شده است که با سهیم شدن دیگران در آن افزایش می‌یابد و تسهیم و توزیع آن به رشد آن کمک می‌کند (ابطحی و صلواتی، ۱۳۸۵). با توجه به سهولت به وجود آمده به وسیله فناوری نوین اینترنت، اشتراک دانش از طریق اینترنت و جوامع مجازی یکی از بهترین روش‌های تسهیم دانش است.

1. Edelenbos & Klijn
 2. McAllister
 3. Affective
 4. Cognitive
 5. Deutsch
 6. Lewis & Weigert
 7. Medermott

یادگیری فردی

یادگیری عبارت است از تقویت دانایی به کمک تجارب که از پیگیری امور به دست می‌آید و به واسطه آن دانشی پایدار ایجاد می‌شود و فرد یادگیرنده این توانایی را می‌یابد که هنگام برخورد با موقعیت‌های مختلف، رفتاری اثربخش داشته باشد. یادگیری فردی حاکی از تغییر مهارت‌ها، بینش و باورها، تحول در دانش فردی از طریق مطالعه انفرادی، آموزش مبتنی بر فناوری، مشاهده و راه‌های دیگر کسب دانش جدید است. آرگریس بر این باور است که سازمان‌ها از طریق فعالیت‌های فردی کارکنان خود یاد می‌گیرند. یادگیری فردی بخشی از یادگیری سازمانی است. یادگیری فردی ضروری است اما برای یادگیری سازمانی کافی نیست (آرگریس و شون، ۱۹۹۶).

پیشینه تجربی

در جدول ۱ پژوهش‌های مرتبط با موضوع مقاله، به تفکیک داخلی و خارجی آورده شده‌اند.

جدول ۱. پژوهش‌های پیشین

نویسنده	سال	عنوان	نتیجه
کشاوری و دیگران	۱۳۹۱	شناسایی نقش اعتماد بین فردی با تسهیم دانش در ستاد مرکزی شرکت ملی گاز	همبستگی مثبت و معنی‌دار بین اعتماد بین فردی با تسهیم دانش
ابراهیمی و همکاران	۱۳۹۱	نقش اعتماد در تسهیم دانش شغلی کارکنان دانشگاه تربیت مدرس	تأثیر مثبت هر کدام از ابعاد سه‌گانه اعتماد سازمانی (اعتماد به قابلیت‌های سازمان، اعتماد به انسجام سازمان و اعتماد به خیرخواهی سازمان) بر تمایل کارکنان در تسهیم دانش
علیزاده و فیضی	۱۳۹۳	اهمیت نسبی اعتماد عاطفی و شناختی در یادگیری سازمان	رابطه مثبت و معناداری بین اعتماد عاطفی و شناختی در سطح یادگیری فردی و سازمانی
شیرازی و همایونی راد	۱۳۹۴	اثر فرهنگ مبتنی بر دانش بر اشتراک دانش با تعدیلگری نقش گرایش به اعتماد	رابطه معناداری بین اعتماد بین فردی و ابعاد آن (شناختی و عاطفی) با تسهیم دانش وجود دارد.

نویسنده	سال	عنوان	نتیجه
یوزرا ^۱ و همکاران	۲۰۰۷	بررسی نقش اعتماد بر تسهیم دانش در گروه‌های مجازی	رابطه مثبت و قوی سه فاکتور اعتماد شامل شایستگی، صداقت و خیرخواهی با تسهیم دانش
وایتسونتی ^۲	۲۰۰۸	بررسی رابطه تعاملات اجتماعی و تسهیم دانش	رابطه مثبت بین اعتماد بین فردی و بهبود نگرش نسبت به تسهیم دانش
چنگ ^۳	۲۰۱۲	استراتژی‌های دانش برای بهبود ظرفیت یادگیری مدرسه	استفاده مدارس از تسهیم دانش تعاملی بین فردی به عنوان استراتژی اصلی دانش
واتسون ^۴ و همکاران	۲۰۱۲	تأثیر رسانه‌های اجتماعی به عنوان فرصتی در تسهیم دانش ضمنی یک مدل مفهومی در حال توسعه	پنج نیاز عمده در به اشتراک‌گذاری دانش شامل تعامل اجتماعی، به اشتراک‌گذاری تجارب، روابط غیررسمی، شبکه‌سازی و اعتماد متقابل را نشان داد.
باتیستا و بایانگ ^۵	۲۰۱۵	بررسی نقش شبکه‌های اجتماعی و اعتماد اجتماعی در قصد به اشتراک‌گذاری دانش	بین شبکه‌های اجتماعی و تسهیم دانش رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

مدل مفهومی و فرضیه‌های پژوهش

ارتباط بین اعتماد بین فردی و استفاده از شبکه‌های اجتماعی

اعتماد کاربر در استفاده از سایت‌های شبکه‌های اجتماعی به یک موضوع مهم تبدیل شده است. این امر به دلیل تأثیرگذاری آن بر اشتراک دانش، تعامل اجتماعی و بسیاری از موارد دیگر است (کورانتنگ^۶ و همکاران، ۲۰۱۹). چيو^۷ و همکاران (۲۰۰۶) اظهار داشتند که عدم اعتماد در واقع یکی از موانع اصلی ارتباطات آنلاین است. مطالعات دیگر نیز همچنین اهمیت اعتماد به فعالیت‌های مرتبط از جمله رفتار اشتراک‌گذاری دانش آنلاین را در بین دانشجویان سوم نشان داده‌اند (اسماعیل و همکاران، ۲۰۱۹). از سویی دیگر یافته‌های ملتش و دهاناسره^۸ (۲۰۱۸) نشان دادند که سایت‌های

1. Usoro & et al.
2. Vithessonthi
3. Cheng
4. Watson & et al.
5. Bautista & Bayang
6. Koranteng
7. Chiu
8. Malatesh & Dhanasree

شبکه‌های اجتماعی، کاربران متفکر را متصل می‌کنند تا حمایت عاطفی را مبادله کنند. این امر اعتماد، تعهد، دلبستگی و وفاداری متقابل را تسهیل می‌کند (جنگ^۱ و همکاران، ۲۰۱۲) و بنابراین اعتماد در بین اعضای شبکه شکل می‌گیرد (تان و چی^۲، ۲۰۰۵)؛ بنابراین پیشنهاد شده است که درک کاربر از اعتماد در خدمات شبکه‌های اجتماعی ممکن است بر روی قصد ادامه استفاده از این شبکه‌ها تأثیر بگذارد (چانگ و همکاران، ۲۰۱۷). از این رو با توجه به مباحث فوق می‌توان گفت:

اعتماد عاطفی بر استفاده از شبکه‌های اجتماعی تأثیر دارد (H1).

اعتماد شناختی بر استفاده از شبکه‌های اجتماعی تأثیر دارد (H2).

ارتباط استفاده از شبکه‌های اجتماعی و تسهیم دانش

(احمد^۳ و همکاران، ۲۰۱۸). در این باره چیلد و مگ گراند^۴ (۲۰۰۱) و بارک و تالد^۵ (۱۹۹۹) اظهار داشتند که توافق گسترده‌ای وجود دارد که انتقال موفقیت‌آمیز دانش در درون یک سازمان با ساختارها و فرآیندهای سازمانی داخلی مرتبط است و باعث تقویت همکاری و تسهیم دانش می‌شود. یکی از این روندها، هرچند غیررسمی، تعامل خود به خودی بین افراد است که منجر به انتقال اطلاعات ضمنی و رمزگذاری شده می‌شود. چنین تعامل‌های خودجوش اغلب در شبکه‌های اجتماعی به طور طبیعی اتفاق می‌افتد (سوئیفت و هوآنگ، ۲۰۱۳)؛ بنابراین ابزارهای رسانه‌های اجتماعی فضاهای برجسته و تثبیت‌شده برای ایجاد کانال‌های تسهیم دانش به شمار می‌روند، جایی که افراد قادر به یافتن افراد دیگری با علایق مشابه هستند و افکار و دانش خود را با آن‌ها به اشتراک می‌گذارند (بیلگه‌هان^۶ و همکاران، ۲۰۱۶). آموزش و پرورش و مؤسسات آموزش عالی نیز شبکه‌های اجتماعی را به عنوان ابزاری برای الهام بخشیدن به فعالیت‌های یادگیری اتخاذ کرده‌اند (بالاکریشنان و گان^۷؛ ۲۰۱۶؛ کالاکلی و ماهونی^۸، ۲۰۱۴). از این رو با توجه به مباحث فوق می‌توان گفت:

استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر تسهیم دانش تأثیر دارد (H3).

-
1. Jeng
 2. Tan & Chee
 3. Ahmed
 4. Child & McGrath
 5. Burke & Tulett
 6. Bilgihan
 7. Balakrishnan & Gan
 8. Kulakli & Mahony

ارتباط استفاده از شبکه‌های اجتماعی و یادگیری فردی

تحقیقات ین و لی (۲۰۱۱) نشان داد که ادغام شبکه‌های اجتماعی در محیط یادگیری می‌تواند در افزایش رضایت فراگیران از دوره، بهبود توانایی یادگیری و نوشتن آن‌ها و تقویت تعامل فراگیران مؤثر باشد (ین و لی، ۲۰۱۱). جوننویت‌هولا و تریاکوف (۲۰۱۲) اظهار داشتند که شبکه‌های اجتماعی آنلاین که توسط نرم‌افزار شبکه‌های اجتماعی مانند فیس بوک یا گوگل پلاس فعال می‌شوند، فرصت‌هایی برای یادگیری الکترونیکی فراهم کرده و بر رفتار یادگیری زبان‌آموزانی که در آن‌ها شرکت می‌کنند تأثیر می‌گذارد (جوننویت‌هولا و تریاکوف، ۲۰۱۲). از این رو با توجه به مباحث فوق می‌توان گفت:

استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر یادگیری فردی تأثیر دارد (H4).

ارتباط تسهیم دانش و یادگیری فردی

مارشال و اسمیت^۱ (۲۰۰۹) اظهار داشتند که شیوه‌های تسهیم دانش باید جزئی از گفتگوهای روزمره باشند؛ زیرا یادگیری سازمانی به یادگیری فردی و به اشتراک‌گذاری برای افزایش قابلیت‌های سازمانی بستگی دارد. این بدان معنی است که تسهیم دانش به تنهایی کافی نیست، زیرا افراد برای تقویت یادگیری باید آگاهی خود را از طریق رفتارها و اقدامات منعکس کنند (ابوشاناب^۲ و همکاران، ۲۰۱۴). تسهیم دانش و یادگیری، بسیاری از روش‌های خلاقانه را ممکن ساخته است و کارکنان را قادر می‌سازد تا مشکلات خود را حل کنند و موارد جدیدی یاد بگیرند (نوردتود^۳ و همکاران، ۲۰۰۸). از این رو با توجه به مباحث فوق می‌توان گفت:

تسهیم دانش بر یادگیری فردی تأثیر دارد (H5).

نقش میانجی استفاده از شبکه‌های اجتماعی در ارتباط با اعتماد بین فردی و

تسهیم دانش

ایجاد شبکه‌های اجتماعی در بین افرادی است که علایق، ویژگی‌ها و فعالیت‌های مشترکی دارند. این مسئله باعث افزایش امنیت و اعتماد بین فردی در بین کاربران شبکه‌های اجتماعی می‌شود

1. Marshall & Smith

2. Abu-Shanab

3. Nordtvedt

(کلرور و والیاممای^۱، ۲۰۱۷). بدین منظور در اکثر مواقع کاربران، محبوب‌ترین شبکه‌های اجتماعی را برای به اشتراک‌گذاری اطلاعات و نظرات با سایر افراد، مورد استفاده قرار می‌دهند (بوید و الیسون^۲، ۲۰۰۷). چرا که سازه اعتماد اثر مستقیمی بر نیت کاربران در خدمات شبکه‌های اجتماعی دارد (ژو و لی^۳، ۲۰۱۴)؛ بنابراین درک کاربر از اعتماد در خدمات شبکه‌های اجتماعی ممکن است بر روی قصد ادامه استفاده از این شبکه‌ها و در نهایت اشتراک دانش و اطلاعات تأثیر بگذارد (چانگ^۴ و همکاران، ۲۰۱۷). از این رو با توجه به مباحث فوق می‌توان گفت:

اعتماد عاطفی بر تسهیم دانش از طریق استفاده از شبکه‌های اجتماعی تأثیر دارد (H6).

اعتماد شناختی بر تسهیم دانش از طریق استفاده از شبکه‌های اجتماعی تأثیر دارد (H7).

نقش میانجی تسهیم دانش در ارتباط با استفاده از شبکه‌های اجتماعی و

یادگیری فردی

در مطالعه‌ای که در یک دانشگاه بزرگ در جنوب شرقی ایالات متحده انجام شده است، آژان و هارتشورن^۵ (۲۰۰۸) دریافتند که ۵۶٪ از دانشکده‌ها معتقدند استفاده از ابزار شبکه اجتماعی آنلاین برای تعامل دانشجویان با اساتید به منظور یادگیری عمیق و بهتر مفید است (آژان و هارتشورن، ۲۰۰۸). علاوه بر این، تحقیقات در مورد یادگیری در زمینه شبکه‌های اجتماعی نشان می‌دهد که مشارکت در شبکه‌های اجتماعی وظایف مهم یادگیری را برآورده می‌کند (گرینوو و رابلیا^۶، ۲۰۰۹). از سویی دیگر بدیهی است که با به اشتراک‌گذاری دانش، یادگیری در شبکه‌های اجتماعی به درستی شکل می‌گیرد. در این زمینه حمیدی فر و اکباتانی فرد (۱۳۹۷) در مطالعات خود نشان دادند که شبکه‌های اجتماعی آنلاین به صورت مستقیم و یا از طریق تسهیم دانش با یادگیری رابطه دارد (حمیدی فر و اکباتانی فرد، ۱۳۹۷). از این رو با توجه به مباحث فوق می‌توان گفت:

استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر یادگیری فردی از طریق تسهیم دانش تأثیر دارد (H8).

1. Kiliroor & Valliyammai

2. Boyd & Ellison

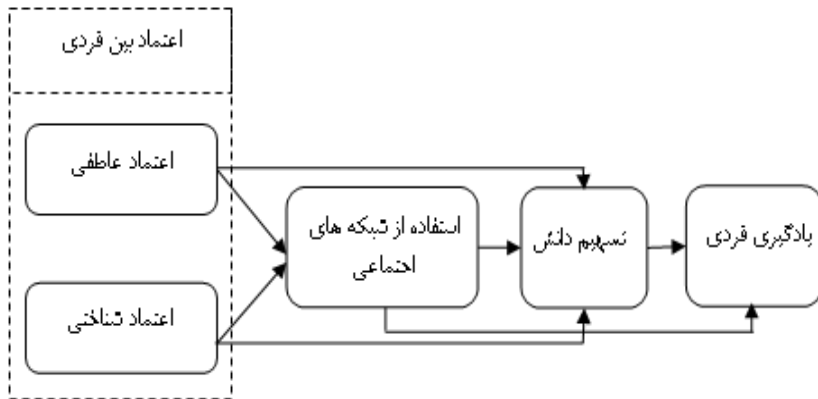
3. Zhou & Li

4. Chang

5. Ajjan & Hartshorne

6. Greenhow & Robelia

با توجه به مطالب مطرح شده در بالا، مدل مفهومی پژوهش حاضر به منظور بررسی تأثیر اعتماد عاطفی و شناختی بر استفاده از شبکه‌های اجتماعی و تسهیم دانش بر یادگیری فردی ارائه شده است. در این مدل متغیرهای اعتماد عاطفی، اعتماد شناختی، شبکه‌های اجتماعی و تسهیم دانش از مدل ارائه شده در مطالعه سوئیفت و هوآنگ (۲۰۱۳) گرفته شده و به منظور تکمیل کردن مدل متغیر یادگیری فردی، از مدل چنگ (۲۰۱۲) اتخاذ شده است؛ بنابراین همان‌طور که در شکل ۱ مشاهده می‌شود، اعتماد عاطفی و شناختی به عنوان متغیرهای مستقل، یادگیری فردی به عنوان متغیر وابسته، استفاده از شبکه‌های اجتماعی و تسهیم دانش در این مطالعه ایفای نقش می‌کنند.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش انجام شده از نوع پیمایشی و از نظر هدف کاربردی است. جامعه آماری کلیه معلمان مدارس متوسطه آموزش و پرورش مشهد هستند که در شبکه‌های اجتماعی عضو هستند که حدوداً ۱۲۰۰۰ نفر برآورد می‌شوند. از آنجایی که تعداد و تنوع شبکه‌های اجتماعی مجازی موجود بسیار زیاد است، به منظور افزایش دقت پژوهش، معلمانی که در گروه‌های تخصصی شبکه اجتماعی تلگرام، وایبر، لاین، اینستاگرام عضو بوده و فعالیت دارند به عنوان جامعه هدف این پژوهش انتخاب شدند. مطابق جدول مورگان حجم نمونه ۳۷۵ نفر تعیین و با روش نمونه‌گیری تصادفی به عنوان اعضای نمونه انتخاب شدند. ابزار

گردآوری داده پرسشنامه است که بر مبنای ادبیات موضوعی مرتبط و نظر متخصصان طراحی و حاوی ۲۸ گویه است. در این پرسشنامه برای سنجش اعتماد عاطفی از ۵ گویه بر اساس مطالعه جانسون و گرایسو^۱ (۲۰۰۵) استفاده شد. یک نمونه از این گویه «من آزادانه می‌توانم مشکلات و سختی‌هایی که در کارم دارم با همکاران در میان بگذارم». اعتماد شناختی دارای ۶ گویه است و از تحقیق زور و همکاران (۲۰۱۲) استفاده شده است. یک نمونه از این گویه «من به صداقت تمامی همکاران عضو در گروه شبکه اجتماعی اطمینان دارم». شبکه‌های اجتماعی نیز با ۵ گویه مورد سنجش قرار گرفت که برگرفته از مطالعه چنگ (۲۰۱۲) است. یک نمونه از این گویه «انگیزه من از عضویت در شبکه‌های اجتماعی، ارتباط بیشتر با همکاران و یادگیری علمی است». تسهیم دانش با ۶ گویه و بر اساس تحقیق سوئیفت و هوانگ (۲۰۱۳) است که یکی از این گویه‌ها عبارت است از «در گروه، از طریق به اشتراک‌گذاری دانش، توسعه دانش جدید اتفاق می‌افتد»؛ و سرانجام یادگیری فردی دارای ۶ گویه برای سنجش است که از مقاله چنگ (۲۰۱۲) اقتباس شده است و یکی از گویه‌ها به عنوان نمونه عبارت از «استفاده از شبکه‌های اجتماعی در یادگیری و توانمندی علمی و آموزشی من تأثیر مثبت داشته است». لازم به ذکر است که تمامی سنجه‌ها با استفاده از مقیاس لیکرت ۵ تایی و در محدوده‌ای از «۱- کاملاً مخالف» تا «۵- کاملاً موافق» مورد سنجش قرار گرفتند سنجه‌های پرسشنامه به منظور انطباق با شرایط مدارس متوسطه آموزش و پرورش مشهد با استفاده از شیوه‌ی ترجمه - بازگشت - ترجمه^۲ بومی‌سازی شده است. روایی پرسشنامه توسط ۷ نفر از صاحب‌نظران آشنا به مباحث مدیریتی مورد تأیید قرار گرفت. به منظور تأیید پایایی ۳۰ پرسشنامه توزیع شد که ضریب آلفای کرونباخ آن بیشتر از ۰/۷ محاسبه شد. در ادامه، ۳۹۵ پرسشنامه توزیع شد که ۳۸۰ پرسشنامه قابل تجزیه و تحلیل به دست آمد. در نمونه مورد بررسی بیشترین افراد (۵۱/۰) دارای سابقه کار بیش از ۱۶ سال بودند و ۳۶/۰ آن‌ها حداقل یک سال در شبکه‌های اجتماعی عضویت داشتند. برای آزمون فرضیه‌ها و بررسی رابطه میان متغیرهای مطرح‌شده از معادلات ساختاری و نرم‌افزار آموس استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

در ابتدا همبستگی بین متغیرهای پژوهش، مورد بررسی قرار گرفت. با توجه به نرمال بودن داده‌ها، ضریب همبستگی پیرسون بین کلیه‌ی متغیرهای پژوهش، در جدول ۲ ارائه شده است. ضمن اینکه، میانگین و انحراف معیار متغیرها نیز در این جدول قابل مشاهده است. همان‌طور که آمده است تمام ضرایب در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار هستند.

جدول ۲. میانگین، انحراف معیار و همبستگی متغیرها

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	اعتماد عاطفی	اعتماد شناختی	شبکه‌های اجتماعی	تسهیم دانش	یادگیری فردی
اعتماد عاطفی	۲/۸۶	۰/۸۱	۱	-	-	-	-
اعتماد شناختی	۳/۳۰	۰/۷۸	۰/۶۴۹**	۱	-	-	-
شبکه‌های اجتماعی	۲/۹۹	۰/۷۵	۰/۶۱۳**	۰/۵۶۷**	۱	-	-
تسهیم دانش	۳/۰۵	۰/۷۳	۰/۵۳۱**	۰/۶۴۸**	۰/۶۹۷**	۱	-
یادگیری فردی	۳/۴۹	۰/۸۱	۰/۴۱۳**	۰/۵۱۳*	۰/۴۹۷**	۰/۶۰۰**	۱

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده، اعتماد عاطفی، اعتماد شناختی، شبکه‌های اجتماعی، تسهیم دانش و یادگیری فردی به‌طور مؤثری با یکدیگر در ارتباط هستند. در مرحله بعد شاخص‌های نیکویی برازش پرسشنامه مورد ارزیابی قرار گرفت که مطابق جدول ۳ تمامی این شاخص‌ها در محدوده استاندارد قرار دارند.

جدول ۳. شاخص‌های نیکویی برازش مدل اندازه‌گیری

RMSEA	RMR	CFI	TLI	χ^2/df	df	χ^2
۰/۰۷۵	۰/۰۹۵	۰/۹۷۷	۰/۹۳۶	۲/۷۸	۳۱۴	۸۷۴/۱۱۹

پیش از ارزیابی مدل ساختاری ارائه شده، لازم است معناداری وزن رگرسیونی (بار عاملی) سازه‌های مختلف پرسشنامه در پیش‌بینی گویه‌های مربوطه بررسی شده تا از برازندگی مدل‌های اندازه‌گیری اطمینان حاصل شود. این مهم، با استفاده از تکنیک تحلیل عاملی تأییدی (CFA) انجام شد. با در نظر گرفتن سطح معناداری ۰/۰۵ تمامی گویه‌های تأیید شدند. در این تحقیق، نرمال بودن داده‌ها به وسیله دو شاخص کشیدگی و کجی بررسی شده است. علاوه بر این به منظور تعیین روایی افتراقی، آزمون واریانس میانگین استخراج شده (AVE^۱) مورد استفاده قرار گرفت. در جدول ۴ نتایج مربوط به مباحث فوق آمده است.

جدول ۴. نتایج تحلیل عاملی تأییدی (CFA) برای گویه‌های پرسشنامه

نام متغیر	گویه	بار عاملی	چولگی	کشیدگی	وزن رگرسیونی	معناداری	AVE
اعتماد عاطفی	Q1	۰/۶۴	-۰/۴۱۸	-۰/۵۴۴	۰/۷۰۹	۰/۰۰۱	۰/۵۶۵
	Q2	۰/۷۵	-۰/۳۵۴	-۰/۵۶۸	۰/۸۱۶	۰/۰۰۱	
	Q3	۰/۸۱	-۰/۴۸۳	-۰/۳۷۲	۰/۷۹۱	۰/۰۰۱	
	Q4	۰/۷۶	-۰/۶۵۳	-۰/۰۲۵	۰/۷۰۴	۰/۰۰۱	
	Q5	۰/۸۰	۰/۵۰۸	-۰/۲۷۴	۰/۴۷۴	۰/۰۰۱	
	Q6	۰/۸۷	-۰/۴۹۴	-۰/۳۶۶	۰/۴۲۷	۰/۰۰۱	
اعتماد شناختی	Q7	۰/۶۷	۰/۳۶۶	-۰/۴۶۷	۰/۶۶۱	۰/۰۰۱	۰/۵۱۴
	Q8	۰/۶۹	-۰/۳۴۲	۰/۴۷۴	۰/۶۷۹	۰/۰۰۱	
	Q9	۰/۶۰	-۰/۱۱۶	-۰/۴۸۲	۰/۶۰۶	۰/۰۰۱	
	Q10	۰/۷۰	-۰/۱۶۴	-۰/۴۷۰	۰/۷۱۷	۰/۰۰۱	
	Q11	۰/۷۷	-۰/۵۳۴	-۰/۰۶۱	۰/۵۸۶	۰/۰۰۱	
شبکه‌های اجتماعی	Q12	۰/۶۸	-۰/۰۷۱	-۰/۳۲۴	۰/۴۸۷	۰/۰۰۱	۰/۵۰
	Q13	۰/۷۶	-۰/۳۱۲	-۰/۶۷۵	۰/۶۱۴	۰/۰۰۱	
	Q14	۰/۸۵	۰/۲۴۴	۰/۱۰۸	۰/۵۵۰	۰/۰۰۱	
	Q15	۰/۶۱	-۰/۶۷۹	-۰/۸۱۱	۰/۵۶۴	۰/۰۰۱	
	Q16	۰/۶۷	۰/۱۴۹	۰/۰۶۵	۰/۵۹۸	۰/۰۰۱	

1. Average Variance Extracted

نام متغیر	گویه	بار عاملی	چولگی	کشیدگی	وزن رگرسیون	معناداری	AVE
تسهیم دانش	Q17	۰/۷۱	-۰/۹۱۷	-۰/۲۷۴	۰/۶۰۷	۰/۰۰۱	۰/۵۳
	Q18	۰/۷۵	-۰/۲۴۳	-۰/۴۰۳	۰/۶۶۹	۰/۰۰۱	
	Q19	۰/۶۷	-۰/۵۱۲	۰/۶۵۵	۰/۷۱۰	۰/۰۰۱	
	Q20	۰/۷۷	-۰/۰۸۴	۰/۰۱۷	۰/۶۲۷	۰/۰۰۱	
	Q21	۰/۸۰	-۰/۴۳۰	۰/۲۶۰	۰/۵۲۳	۰/۰۰۱	
	Q22	۰/۶۷	-۰/۸۱۰	-۰/۹۰۵	۰/۶۴۴	۰/۰۰۱	
یادگیری فردی	Q23	۰/۶۰	۰/۴۳۷	-۰/۵۶۱	۰/۶۷۴	۰/۰۰۱	۰/۵۴
	Q24	۰/۸۴	-۰/۱۴۶	-۰/۸۱۷	۰/۶۵۷	۰/۰۰۱	
	Q25	۰/۷۳	-۰/۱۸۵	-۰/۷۶۷	۰/۷۲۷	۰/۰۰۱	
	Q26	۰/۶۷	۰/۰۵۳	-۰/۹۰۷	۰/۷۲۵	۰/۰۰۱	
	Q27	۰/۸۶	۰/۲۵۱	۰/۷۲۴	۰/۶۶۰	۰/۰۰۱	
	Q28	۰/۷۱	۰/۲۸	۰/۳۵	۰/۷۱	۰/۰۰۱	

آزمون فرضیه‌ها

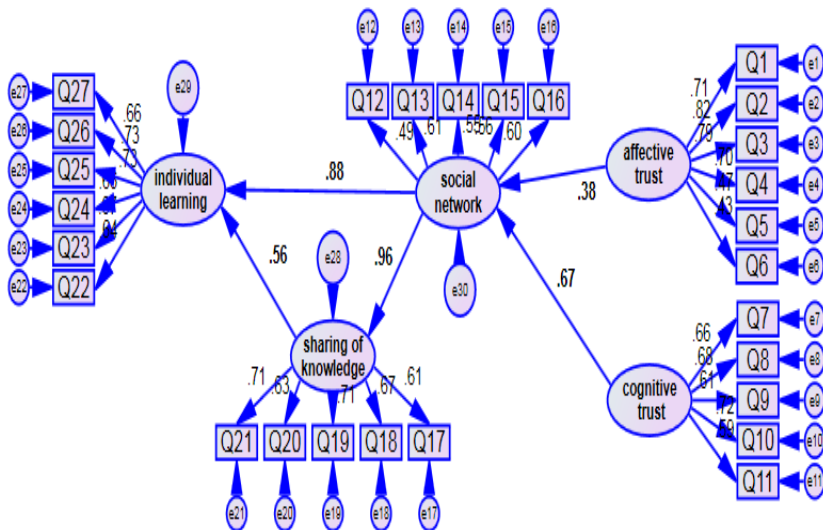
برای تصدیق و تأیید اعتبار^۱ مدل مورد آزمون از سه نوع مختلف شاخص‌های نیکویی برازش^۲ استفاده شده است. اولین گروه، شاخص‌های قطعی^۳ بودند که شامل (x^2/df) برابر با ۲/۹۱ است. دومین گروه، شاخص‌های نسبی^۴ هستند که یکی از آن‌ها شاخص تناسب نرمال شده^۵ ۰/۹۴ است. سومین گروه، شاخص‌های پارسیمونی^۶ هستند که شاخص تناسب نرمال شده پارسیمونی^۷ ۰/۶۱۷ به دست آمده است. در جدول ۵ جزئیات هر سه گروه از شاخص‌های نیکویی برازش به همراه مقادیر مطلوب و مقادیر به دست آمده قابل مشاهده است. با توجه به داده‌های موجود می‌توان ادعا کرد که نیکویی برازش و اعتبار کلی مدل پیشنهاد داده شده مورد تأیید قرار گرفته است.

1. Validity
2. Goodness-to Fit
3. Absolute Indices
4. Relative Indices
5. Normed fit Index
6. Parsimony Indices
7. Parsimony Normed fit Index

جدول ۵. شاخص‌های برازش مدل نظری تحقیق

مقدار به دست آمده	مقدار قابل قبول	نام شاخص
۲/۹۱	$2 < \chi^2/df \leq 3$	کای اسکوئر بهینه شده (χ^2/df)
۰/۹۴	$NFI > 0/۹۰$	تناسب نرمال شده (NFI)
۰/۸۵۰	$0/۹۵ \leq GFI < 0/۸$	نیکوئی برازش (GFI)
۰/۹۵۴	$0/۹۷ \leq CFI < 0/۹$	شاخص برازش تطبیقی (CFI)
۰/۶۱۷	$0/۹۷ \leq PNFI < 0/۵۰$	شاخص تناسب نرمال شده پارسیمونی (PNFI)
۰/۰۵۵	$0/۰۸ < RMSEA \leq 0/۰۵$	ریشه‌ی میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA)

نتایج تحلیل تکنیک معادلات ساختاری هم‌زمان برای مدل برازش شده در شکل ۲ قابل مشاهده است.

شکل ۲. مدل برازش شده پژوهش

پس از برازش مدل نوبت به آزمون فرضیه‌های پژوهش می‌رسد. در این مرحله ضریب اثرگذاری هر متغیر و معنی داری مورد بررسی قرار می‌گیرد. بر این اساس می‌توان در رابطه با رد یا تأیید فرضیه‌های پژوهشی تصمیم‌گیری کرد. در جدول‌های ۶ و ۷ نتایج بررسی فرضیه‌های مستقیم و نتایج بررسی فرضیه‌های غیرمستقیم پژوهش، به ترتیب آورده شده است.

جدول ۶. خلاصه نتایج آزمون فرضیه‌های مستقیم

فرضیه	مسیر مستقیم	ضریب مسیر	p-value	عدد معناداری	نتیجه
۱	اعتماد عاطفی / استفاده از شبکه‌های اجتماعی	۰/۳۸	۰/۰۰۰	۴/۶۱۰	معنادار
۲	اعتماد شناختی / استفاده از شبکه‌های اجتماعی	۰/۶۷	۰/۰۰۰	۵/۶۰۴	معنادار
۳	استفاده از شبکه اجتماعی / تسهیم دانش	۰/۹۶	۰/۰۰۰	۸/۰۴۳	معنادار
۴	شبکه‌های اجتماعی / یادگیری فردی	۰/۸۸	۰/۰۰۰	۷/۴۰۳	معنادار
۵	تسهیم دانش / یادگیری فردی	۰/۵۶	۰/۰۰۰	۶/۲۰۳	معنادار

جدول ۷. خلاصه نتایج آزمون اثر متغیرهای میانجی (اثرات غیرمستقیم)

فرضیه	β	R	R ²	Sig	نتیجه
اعتماد عاطفی / استفاده از شبکه‌های اجتماعی / تسهیم دانش	۰/۴۲۷	۰/۷۰۹	۰/۵۰۳	۰/۰۰۰	تأیید
اعتماد شناختی / استفاده از شبکه‌های اجتماعی / تسهیم دانش	۰/۳۹۵	۰/۷۶۱	۰/۵۸۰	۰/۰۰۰	تأیید
استفاده از شبکه‌های اجتماعی / تسهیم دانش / یادگیری فردی	۰/۴۱۸	۰/۶۱۰	۰/۳۷۲	۰/۰۳۹	تأیید

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام این پژوهش بررسی تأثیر اعتماد عاطفی و شناختی در استفاده از شبکه‌های اجتماعی و تسهیم دانش بر یادگیری فردی بود. نتایج تحلیل آماری بیان‌گر تأیید تمامی فرضیه‌های تحقیق است. در فرضیه اول اثر اعتماد عاطفی بر استفاده از شبکه‌های اجتماعی مورد بررسی قرار گرفت. نتیجه پژوهش سوئیفت و هوآنگ (۲۰۱۳)، با فرضیه فوق همسو است. بدون حس اعتماد عاطفی یا حتی سطوح پایین آن، روابط بین افراد عضو یک شبکه ممکن است ضعیف و انتقال دانش کمتر انجام شود. به هر میزانی که اعتماد عاطفی بیشتر شود احترام متقابل افزایش می‌یابد، افراد احساس تعهد و مسئولیت می‌کنند و دانش خود را بدون ترس از دست دادن اعتبار و ارزش منحصر به فرد به اشتراک می‌گذارند. به بیان دیگر، معلمان مدارس مشهد اعتقاد دارند که اعتماد عاطفی قدرت شبکه‌های اجتماعی را تقویت می‌کند و نقش مهمی در ایجاد روابط محکم برای انتقال دانش و تعامل همکارانه دارد. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که اعتماد شناختی بر استفاده از شبکه‌های اجتماعی، اثر دارد (فرضیه ۲). می‌توان گفت وقتی افراد در این شبکه‌ها نسبت به یکدیگر شناخت داشته باشند، به عبارتی، بدانند که همکارانشان از تجربه، تخصص و شایستگی کافی برخوردارند، اطلاعات و دانشی که به اشتراک می‌گذارند از دقت و صحت کافی برخوردار است، همه همکاران صداقت دارند و در به اشتراک‌گذاری دانش خود احساس مسئولیت دارند، بر این مبنای افراد به یک شناختی نسبت به یکدیگر می‌رسند که می‌توانند به یکدیگر اعتماد بیشتری داشته باشند و ارتباطات بهتری بین آن‌ها شکل خواهد گرفت. در فرضیه ۳ پژوهش نشان داده شد که استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر تسهیم دانش اثر دارد که با نتایج پژوهش‌های سوئیفت و هوآنگ (۲۰۱۳)، باتیستا و بایانگ (۲۰۱۵)، واتسون و همکاران (۲۰۱۲)، همخوانی دارد. بی‌تردید شبکه‌های اجتماعی مجازی یکی از مهم‌ترین بسترهای تبادل دانش هستند و افراد با وجود یک فرهنگ دانشی علاوه بر مشارکت در انجمن‌های علمی، یادداشت‌های علمی و پژوهشی خود را به اشتراک می‌گذارند و با اعتماد متقابل به تسهیم دانش می‌پردازند.

طبق نتایج به‌دست‌آمده، اثر استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر یادگیری فردی به اثبات رسید (فرضیه ۴). این یافته با نتایج پژوهش‌های چنگ (۲۰۱۲)، مطابقت دارد. با توجه به گرد

هم آمدن معلمان در این شبکه‌ها، آن‌ها می‌توانند همواره توانایی‌های تدریس خود را تقویت کنند، به طور دائم بر شیوه‌ی تدریس خود تأمل کنند، خود را با تغییرات جدید شیوه‌ی تدریس، وفق دهند و با به‌روزرسانی اطلاعات خود توانمندی‌های علمی و آموزشی را افزایش می‌دهند. همچنین اثر تسهیم دانش بر یادگیری فردی معلمان بررسی شد (فرضیه ۵). نتایج پژوهش‌های حسینی کلورزی و همکاران (۱۳۹۴)، شیرازی و همایونی راد (۱۳۹۴)، چنگ (۲۰۱۲)، با این فرضیه مطابقت دارد. افراد از طریق تعاملات و درونی سازی دانش آشکار و تبدیل آن به دانش ضمنی، یادگیری خود را گسترش می‌دهند و از این طریق فرصت‌هایی برای آن‌ها به وجود می‌آید تا از تکرار اشتباه در مورد تدریس جلوگیری شود و به تصمیم‌گیری و حل مسائل کمک می‌کند.

نتایج نشان داد استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر رابطه بین اعتماد عاطفی به تسهیم دانش اثر غیرمستقیم و معنی داری دارد (فرضیه ۶). نتایج پژوهش‌های کاویان و تجری (۱۳۹۴)، کشاورزی و همکاران (۱۳۹۱)، ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۱)، علیزاده و فیضی (۱۳۹۴)، با فرضیه فوق همسو است. به نظر می‌رسد اعتماد عاطفی بین افراد عضو یک شبکه اجتماعی، روی کارکرد احساسی مغز تأثیر می‌گذارد و در نتیجه افراد متقاعدتر خواهند شد که دانش خود را به اشتراک بگذارند و متقابلاً به دانش و اطلاعات دریافتی از طرف مقابل اطمینان کنند. این شبکه‌ها به عنوان یک تکنولوژی تسهیل‌کننده، افراد را قادر می‌سازد با برقراری روابط قوی ناشی از روابط عاطفی، به تسهیم و انتقال دانش بپردازند (گربنر و بیتز^۱، ۲۰۱۵). همچنین استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر رابطه بین اعتماد شناختی به تسهیم دانش اثر معنی داری دارد (فرضیه ۷). این نتیجه با نتایج پژوهش‌های یوزرا و همکاران (۲۰۰۷)، کاویان و تجری (۱۳۹۴)، کشاورزی و همکاران (۱۳۹۱)، ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۱)، علیزاده و فیضی (۱۳۹۴)، همخوانی دارد. افراد تمایل دارند دانش خود را در اختیار کسانی قرار دهند که توانایی و شایستگی بالاتر و نیز قابلیت اطمینان و اتکا بیشتری باشند. پس با افزایش یا کاهش اعتماد شناختی بین اعضای یک شبکه اجتماعی، تسهیم دانش آشکار و ضمنی افزایش یا کاهش می‌یابد. شبکه اجتماعی به حفظ روابط قوی و پرورش روابط ضعیف کمک می‌کند و افراد عضو در این شبکه‌ها با توجه به منافع مشترک در روابط

آنلاین به تسهیم دانش می‌پردازند (ظفر و قزانه^۱، ۲۰۱۲). اثر غیرمستقیم استفاده از شبکه‌های اجتماعی از طریق تسهیم دانش بر یادگیری فردی، نیز به اثبات رسید (فرضیه ۸). نتیجه پژوهش حسینی کلورزی و همکاران (۱۳۹۴)، با این فرضیه همسو است. شبکه‌های اجتماعی از طریق انتقال و جریان سریع‌تر دانش و اطلاعات مبتنی بر اعتماد، سبب تسهیل انتقال دانش آشکار و ضمنی و تکامل دانش فرد می‌شوند و بر روی یادگیری فردی اثر می‌گذارد و فرد هم سعی می‌کند آنچه را که از طریق تبادل دانش بین همکاران با حضور در این شبکه‌ها یاد گرفته را بکار ببندد و مهارت‌های خود را افزایش دهند. با توجه به اینکه یادگیری فردی معلم روی یادگیری سازمانی هم تأثیرگذار خواهد بود، پس می‌توان با به‌کارگیری هدفمند این شبکه‌ها در بین معلمان و از طرفی نقش میانجی تسهیم دانش، یادگیری آن‌ها را ارتقاء داد و با نظر به اینکه یادگیری سازمانی متصل به یادگیری فردی است، از این فرصت استفاده کرد و به مزیت رقابتی در دنیای متغیر و در این دهکده جهانی که آموزش و پرورش هم از این امر مستثنی نیست، رسید.

پیشنهادها

به مدیران آموزش و پرورش نیز برای پیشرفت و افزایش یادگیری سطح فردی و سازمانی و بهبود توانمندی‌های معلمان خود، پیشنهاد می‌شود با توجه به تأثیر مثبت اعتماد شناختی و عاطفی بر استفاده از شبکه‌های اجتماعی و تسهیم دانش، فضایی را فراهم آورند تا افراد بدون هیچ دغدغه و نگرانی و ترس از به مخاطره افتادن امنیت شغلی، به اشتراک دانش بپردازند. تمام روابط اجتماعی در شبکه اجتماعی در نهایت وابسته به نوعی وفاداری دوجانبه است که در اعتماد تبلور می‌یابد. بدون وجود اعتماد، اعضا دانش و تجربه خود را تنها برای خود حفظ کرده و تمایلی به انتقال آن به دیگران ندارند. یادگیری فردی ناشی از تسهیم دانش، منجر به افزایش توانمندی و قابلیت‌ها برای انجام کارها به گونه‌ای اثربخش‌تر می‌شود. همچنین با توجه به تأثیر مثبت تسهیم دانش بر یادگیری فردی، مدیران باید شبکه‌های اجتماعی را به طور تخصصی‌تر در راستای اهداف خود ایجاد کنند و از طریق ایجاد نظام انگیزشی و پاداش، فضایی بر پایه همکاری به وجود آورند تا افراد بتوانند دانش به دست آورده را نهادینه کنند و در راستای تقویت و ارتقاء توانمندی‌های خود به کار بگیرند.

در این پژوهش، دانش آشکار و ضمنی به صورت تفکیک شده مورد بررسی قرار نگرفت بنابراین پیشنهاد می شود چگونگی تأثیر شبکه های اجتماعی در به اشتراک گذاری دانش ضمنی در پژوهش های آتی مورد بررسی قرار گیرد. اگر چه در این پژوهش مدلی برای تأثیر اعتماد بین فردی بر استفاده از شبکه های اجتماعی مورد بررسی قرار گرفت، اما عوامل تأثیرگذار دیگری وجود دارند که بررسی آن ها می تواند نتایج مفیدی را به دنبال داشته باشد، بنابراین پیشنهاد می شود در پژوهش های آینده، تأثیر عوامل دیگر مانند خودکارآمدی، نوع دوستی، عدالت، هنجارهای تبادل دانش، سازگاری درک شده، ویژگی های شخصیتی، انگیزش، نگرش و هویت مورد بررسی قرار گیرند.

منابع

- ابراهیمی، سید عباس؛ محمدی فاتح، اصغر؛ حاجی پور، ابراهیم (۱۳۹۱). بررسی نقش اعتماد در تسهیم دانش شغلی کارکنان دانشگاه تربیت مدرس، *فصلنامه علمی-پژوهش مدیریت نظامی*، ۱۲(۴۷)، ۱۶۱-۱۳۵.
- ابطحی، سید حسین؛ صلواتی، عادل (۱۳۸۵). *مدیریت دانش در سازمان*. تهران: انتشارات پیوند نو.
- پاپهن زاده، مینا؛ راسخ، مجید (۱۳۹۴). تأثیر استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام بر عملکرد یاددهی یادگیری دبیران فیزیک استان گیلان، *شانزدهمین کنفرانس آموزش فیزیک ایران و ششمین کنفرانس فیزیک و آزمایشگاه*.
- حسینی کلورزی، امیر؛ حسینی کلورزی، سارا؛ خدا مرادی، محمد (۱۳۹۴). بررسی اثر حضور در گروه های تخصصی شبکه های اجتماعی بر توانمندسازی بازرسان فنی ایران. *سومین کنفرانس بین المللی آزمون های غیر مخرب ایران*.
- حمیدی فر، فاطمه؛ اکباتانی فرد، غلامحسین (۱۳۹۷). رابطه بین شبکه های اجتماعی آنلاین با تسهیم دانش و یادگیری دانش آموزان دبیرستان های شهر رشت. *سومین کنفرانس ملی مدیریت مهندسی، آستانه اشرفیه، مؤسسه آموزش عالی مهرآستان گیلان*.
- خائف الهی، احمدعلی؛ متقی، پیمان؛ محمدی، مهشید؛ قیطاسی، فاطمه (۱۳۸۶). ارائه الگوی فرآیند خلق دانش سازمانی: تبیین نقش اعتماد در خلق دانش سازمانی، *اولین کنفرانس ملی مدیریت دانش*، تهران.
- شیرازی، علی؛ همایونی راد، حسین (۱۳۹۴). بررسی تأثیر فرهنگ مبتنی بر دانش بر اشتراک دانش با تعدیلگری نقش گرایش به اعتماد. *پژوهش های مدیریت عمومی*، ۸(۲۷)، ۹۹-۱۱۸.
- علیزاده، رامین؛ فیضی، محمد (۱۳۹۴). اهمیت نسبی اعتماد عاطفی و شناختی در یادگیری سازمانی. *اولین کنفرانس ملی اقتصاد، مدیریت و فرهنگ ایرانی اسلامی*.
- کاوایان، سمیه؛ تجری، طیبه (۱۳۹۴). تعیین رابطه بین اعتماد بین فردی با تسهیم دانش در کارکنان استانداری استان گلستان. *اولین کنفرانس بین المللی مدیریت، اقتصاد و حسابداری و علوم تربیتی*.

- کشاورزی، حسین؛ بیگی نیا، عبدالرضا؛ رضائی، زهرا (۱۳۹۱). نقش اعتماد بین فردی با تسهیم دانش در سازمان: ستاد مرکزی شرکت ملی گاز ایران. *پژوهش‌های مدیریت منابع انسانی*، ۲(۲)، ۱۰۹-۱۲۶.
- معینیان، داود؛ ملازاده، علیرضا (۱۳۸۷). بررسی مدیریت دانش و یادگیری سازمانی در مدارس هوشمند تهران. *سومین کنفرانس بهبود و تحول اداری*، تهران
- Abu-Shanab, E. Knight, M. B. & Haddad, M. (2014). Knowledge Sharing Practices and the Learning Organization: A Study. *IUP Journal of Knowledge Management*, 12(2).
- Ahmed, Y. A. Ahmad, M. N. Ahmad, N. & Zakaria, N. H. (2018). Social media for knowledge-sharing: A systematic literature review. *Telematics and Informatics*.
- Ajjan, H. & Hartshorne, R. (2008). Investigating faculty decisions to adopt Web 2.0 technologies: Theory and empirical tests. *The Internet and Higher Education*, 11(2), 71-80.
- Argis, c. & Schon, D (1996). Organizational learning: a theory of action perspective reading. Addison- madisonwesley.
- Balakrishnan, V. & Gan, C. L. (2016). Students' learning styles and their effects on the use of social media technology for learning. *Telematics and Informatics*, 33(3), 808-821.
- Bautista, R. G. & Bayang, M. A (2015). Social Network, Social Trust and Shared-Goals towards Organizational-Knowledge Sharing. *American Journal of Educational Research*, 3(5), 662-667.
- Bilgihan, A. Barreda, A. Okumus, F. & Nusair, K. (2016). Consumer perception of knowledge-sharing in travel-related online social networks. *Tourism Management*, 52, 287-296.
- Boyd, D. M. & Ellison, N. B. (2007). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of computer-mediated Communication*, 13(1), 210-230.
- Burke, M.E. & Tulett, K. (1999). Impact of information needs on organizational design. *Journal of the American Society for Information Science*, 50(4), 380-1.
- Busalim, A. H. (2016). Understanding social commerce: A systematic literature review and directions for further research. *International Journal of Information Management*, 36(6), 1075-1088.
- Chang, S. E. Liu, A. Y. & Shen, W. C. (2017). User trust in social networking services: A comparison of Facebook and LinkedIn. *Computers in Human Behavior*, 69, 207-217.
- Cheng, E (2012). Knowledge sharing strategies for enhancing school learning capacity. *International Journal of Educational Management*, 26(6), 577 – 592.
- Child, J. & McGrath, R. G. (2001). Organizations unfettered: Organizational form in an information-intensive economy. *Academy of management journal*, 44(6), 1135-1148.

- Chiu, C. M. Hsu, M. H. & Wang, E. T. (2006). Understanding knowledge sharing in virtual communities: An integration of social capital and social cognitive theories. *Decision support systems*, 42(3), 1872-1888
- Deutsch, M (1960). The effect of motivational orientation upon trust and suspicion. *Human Relations*, 13(2), 123-139.
- Dudezert, A. & Imed, B (2012). Knowledge Management 2.0: Organizational Models and Enterprise Strategies. IGI Global: 40-180
- Edelenbos, J. & Klijn, E.H (2007). Trust in complex decision-making networks: a theoretical and empirical exploration. *Administration & AMP Society*, 39(1), 25-50.
- Erragcha, N. O. Z. H. A. & Romdhane, R (2014). Social networks as marketing tools. *Journal of internet Banking and Commerce*, 19(1), 1-12.
- Grabner-Kräuter, S. & Bitter, S (2015). Trust in online social networks: A multifaceted perspective. *Forum for Social Economics*, 44(1), 48-68.
- Greenhow, C. & Robelia, B. (2009). Old communication, new literacies: Social network sites as social learning resources. *Journal of Computer-mediated Communication*, 14(4), 1130-1161.
- Ismail, I. R. Tajuddin, N. & Yunus, N. K. M. (2019). Trust and Intention to Share as Predictors of Online Knowledge-Sharing Behavior. In *Proceedings of the Regional Conference on Science, Technology and Social Sciences (RCSTSS 2016)* (pp. 57-67). Springer, Singapore.
- Jeng, W. He, D. Jiang, J. & Zhang, Y. (2012). Groups in Mendeley: Owners' descriptions and group outcomes. *Proceedings of the American Society for Information Science and Technology*, 49(1), 1-4.
- Johnson, D. & Grayson, K. (2005). Cognitive and affective trust in service relationships. *Journal of Business research*, 58(4), 500-507.
- Jonnavithula, L. & Tretiakov, A. (2012). A model for the effects of online social networks on learning. *Future challenges, sustainable futures. Proceedings ascilite Wellington*, 435-437.
- Kaplan, A. & Heinlein, M (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. *Business Horizons*, 53, 59-68.
- Killoor, C. C. & Valliyammai, C. (2017). Trust analysis on social networks for identifying authenticated users. In *2016 Eighth International Conference on Advanced Computing (ICoAC)* (pp. 37-41). IEEE.
- Knowles, M. S. (1980). *The modern practice of adult education*. New York, NY: Cambridge, The Adult Education Company.
- Koranteng, F. N. Wiafe, I. Katsriku, F. A. & Apau, R. (2019). Understanding trust on social networking sites among tertiary students: An empirical study in Ghana. *Applied Computing and Informatics*.1-9.
- Kulakli, A. & Mahony, S. (2014). Knowledge creation and sharing with Web 2.0 tools for teaching and learning roles in so-called University 2.0. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 150, 648-657.

- Lewis, J.D. & Weigert, A (1985). Trust as a social reality. *Social Forces*, 63(4), 967-985.
- Malatesh, G. A. & Dhanasree, K. (2018). Purpose and Preference of Using Social Networking Sites by Adolescents. *Scientists Joined as Life Member of Society of Krishi Vigyan*, 193.
- Marshall, J. & Smith, S. (2009). Learning organisations and organisational learning: What have we learned? *Management Services*, 53(2), 36.
- McAllister D. J (1995). Affect- and cognition-based trust as foundations for interpersonal cooperation in organizations. *Academy of Management Journal*, 38(1), 24-59.
- McDermott, R (1999). Why information technology inspired but cannot deliver knowledge management. *California Management Review*, 41(4), 103-117.
- Nordtvedt, L. Kedia, B. L. Datta, D. K. & Rasheed, A. A. (2008). Effectiveness and efficiency of cross-border knowledge transfer: An empirical examination. *Journal of management Studies*, 45(4), 714-744.
- Osatuyi, B. (2013). Information sharing on social media sites. *Computers in Human Behavior*, 29(6), 2622-2631.
- Rempel, J.K. & Holmes, J.G (1989). Trust in Close relationships, in C. Hendrick(Ed), *Close Relationships*, 187-220.
- Shah, P. P. Dirks, K. T. & Chervany, N. (2006). The multiple pathways of high performing groups: The interaction of social networks and group processes. *Journal of Organizational Behavior: The International Journal of Industrial, Occupational and Organizational Psychology and Behavior*, 27(3), 299-317.
- Swift, E. & Hwang, A (2013). The impact of affective and cognitive trust on knowledge sharing and organizational learning. *The Learning Organization*, 20(1), 20-37.
- Tan, H. H. & Chee, D. (2005). Understanding interpersonal trust in a Confucian-influenced society: An exploratory study. *International Journal of Cross Cultural Management*, 5(2), 197-212.
- Usoro, A. Sharratt, M. Eric, T. Eric. & Sandhya Sh (2007). Trust as an Antecedent to Knowledge Sharing in Virtual Communities of Practice. *Knowledge Management research & Practice*, 5, 199-212.
- Vithessonthi, C (2008). Social Interaction and Knowledge Sharing Behaviors in Multinational Corporations. *The Business Review*, Cambridge, 10(2), 324-33.
- Watson, J. Panahi, S. & Partridge, H (2012). Social media and tacit knowledge sharing: Developing a conceptual model. *World academy of science, engineering and technology*, (64), 1095-1102.
- Yang, J. T. (2009). Individual attitudes to learning and sharing individual and organisational knowledge in the hospitality industry. *The service industries journal*, 29(12), 1723-1743.

- Yen, J. C. & Lee, C. Y. (2011). Exploring problem solving patterns and their impact on learning achievement in a blended learning environment. *Computers & Education*, 56(1), 138-145.
- Zaffar, F. O. & Ghazawneh, A. (2012). Knowledge sharing and collaboration through social media—the case of IBM. In Proceedings of the 7th Mediterranean Conference on Information Systems, MCIS (Vol. 170).
- Zarei, M. H (2001). Twelve characteristics of a learning organization. *Journal of Mojtamae Aali Qom*, 10, 66.
- Zhang, Y. Fang, Y. Wei, K. K. & Chen, H. (2010). Exploring the role of psychological safety in promoting the intention to continue sharing knowledge in virtual communities. *International Journal of Information Management*, 30(5), 425-436.